މާލެއިން އައްޑުވަށް...."

"ޖަންގީ"ގެ ބައްޔަކީ މިދާއް ދަނީ މަޑުމަޑުން، އެކަމަކު މާލޭގެ ކަނޑޭންމާގެ ބޮޑުގަދިޔާދުވަހާ އެވާ ބޮޑާ އަޔާދިޔައި އޮތީ "ޖަންގީ" އާ ދިމާއަށެވެ. އޭގެމަތި މާކަ ސާފުވެއް ނުނެވެ. ރަގަނޭގެ ހަމަ ހިމޭންކަމާއި، މަޑުމައިތިރިކަން ދުނިޔެ މައްޗަށް ގަދަވާން ފެށައިފިއެވެ. އޭގެ އެތަން މިތަނުން ތަރިތައް ފިލަޖައްސާލެއް ނުލާހިކު ފެނިއެވެ. ވިހިވިޔާރޭގެ ހަނދު އުދުމަށް އެހެރަގެން ފެނިވަނީއެވެ. އެކަމަކު ރަނގަޅުތަކެއްގައިވާ ދޫނިތަކެއް ފަދައިން، އޮތިރިފަހައިވާ ތިރިތަށް މިހާރު އެދަނީ، ކެރީގެ އަސަރުން ފަނޑުވަމުންނެވެ.... އަސްތާ! ދުވަސްކޮޅަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގެއްލެ ކަމުގައިވާނޭ "ޖަންގީ" ދަން، މިތުރެ އެދޭނީއެވެ! "ޖަންގީ" ގެ އެތަން މިތަނުން އޮތިބަ އުޅުނީ، އޭގެ ނުވިނިދިމިންނާއި، ފަޅުވެރިންތަކެވެ؟ ނޫނޫކާ! އާއި، އަޅުގަނޑުމެން އެރަހައްބަން މާލެއިން ވަޑައިގެންނެވި ބަޔަށް ބޭފުޅުންނާއި ބައިކުޅުންނެވެ.

އިސްތިރިފުޅުގައި ބޮޑަށް ކޯއްޗެއް ތިރުކުރައްވައިގެން "ޖަންގީ" އަށް ކަރިން އަރާލިއި ދެފުސްވިންޏުރުންގެ މައްޗަށް މަ އާމާލި ބެފުޅުކަން ބައްލަވަބައްލަވާ އެހެންނެވީ ކޮން ބައިފުޅެއްކޮޅެވެ؟ އެއީ މިރޮޅަރުގޭ މުޅަންމަދުދީދީ ފުޅަވައި އެހެން މީހެއް ނޫނެވެ. އެހެންނެވީ ޖޯޒަފިރެވެ. އަތްޕޮރި ގަމީހެއް ތިރުކުރައްވައިގެން

"އަރިއަހުން ދުރުވެވަމުކަން، ނުއެދުމު އާނާ ތެދުދާ،
ތަރިތަކެއް ފެނުނަވިއަސް، ކަޅުފަތުކަން ދުން މިއަރާ"

ހާ ހިތްޕުޅަށް އަރައަރާ ހުނުފުޅު އަންނާން ހިފުޅުކުރުވަކުރާ އެހެންނެވީ، އިބްރާހީމް ޝިހާބުކަން ހަމީނެވެ. ކެހެރި ލިބާހެއް ވައިގެން ހަނިގަނޑު ހޫނުކަންމީގައި ބޮހެއްޗޮޅް، މަލިމްދޫސާ ފެތިލިހާ ކަލްފާނެވެ. ބޮޑުގައި ފޮރަހައް އޮތައިގެން އެހެރަ ފަރާފަރަ މިހަކީ، އަންހެނާ ކަހަބޮވަވެ؟ އާދެ! އެނިގިއްޖެއެވެ. އެއީ، މާކޮށާރު ދޮންމަނިކެވެ. މާދުރަހެއްވުފައި، "ދުރިން ދަތް އަތް ނުނައްޗޭ ފުދަ" ގޮތެއްގައި އެހެރީ، މާދުރޭ އަށްމަދު ކަލޭފާނު...ތިކަ- "ހަރުތޮ-މަޑުތޮ" ކަރަފާ މުހަންމަދުފުޅެވެ. އެހެރީ، މަނިކު މުހަންމަދު، މައިޒާނެވެ! އެހެރީ...."

(1944 ވަނަ އަހަރުގެ ލިޔުމެއް)

މުހަންމަދު އަމީނަށް އާއްމު ގޮތެއްގައި "ސަލާމަ އަދަބު" ގެ ބޭފުޅެއް ގޮތުގައި ބެލުނު ބޭފުޅެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް މަޖިލިސާ ލިޔުއްވުމުގެ ފަހު ދެފުޅުގެ ކަރުނަ ބައްލަވައިލެއްވުން އެއީ ގަތް ހައްޓެހި ރަހުމަތްތެރިންގެ ތެރޭގައި މުނާސަބު ގޮތެއްގައި ސަލާސަލީގެ ޤަސްތު ބޭފުޅެއް ކަން ދެރަނެތްކަމެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ މަދުރަސީ ދިރުވުމުގައި، ފެނުނު ދިވެހި ބަހުން ލިޔުމަށް ނަހުޖާއަކަށް އަޅުގަނޑަށް ބޮޑުވުނު ބޭފުޅުން ކޮޅެއް ހުރޭ ހާލަތެއްގައި ގަޑަވި ދުނިޔޭގައި ތިއްބެވިއެވެ. އެއީ މުހައްމަދު ޒަމީރު

ދިދީ، އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝިހާބު، އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު، އަލްފާޟިލް ސަޢީދާ އިބްރާހީމް ނަޢީމް، މ.ދޫނި އަލްފާޟިލް ޢަބްދުﷲ ޞާދިޤު މި ބައިވެރިވެދެއްވިއެވެ. އަދި ވަރަށް އަމިއްލަ ވަންތަ ދިވެހި ގޮތަކަށް ލިޔުއްވާ އުޖާލާވި އައްސައްޔިދު އުމަރު އީސާއެވެ. މީގެ ތެރެއިން ޖަމީލާ ދިދީ އާއި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދަކީ ކުޑަދުވަސްވަރުގެ ނަމަވެސް އަދަބީ ދާއިރާގެ އުސްތާޛުން ކަމުގައިވީ ދެބޭފުޅުންނެވެ.

އިސްވެ ދެންނެވުނު ބޭފުޅުންކޮޅު ނޫނަސް ފަހުން ދިވެހި ބަހުން ލިޔުއްވި އެހެން ވެސް ބައެއް ލިޔުންތެރިން އެދުވަސްވަރު އުޅުއްވިއެވެ. ނަމަވެސް އެބޭބޭފުޅުން އަދަބީ ދާއިރާގައި ފާހަގަ އަރާފައި ނެތީއެވެ. އެހެން ކަމުން މިފުރުޞަތުގައި، އެބޭބޭފުޅުންގެ އަރިހުން ނިޔާކަމަށް މާފު އެދެމެވެ. މަޢްސަލަތަކީ އެއްވެސް ހާޒިރުކޮށްގައި އެބޭބޭފުޅުންގެ މަޢްސަލަތައް ނޫން އިނގޭތޯއެވެ. ހުރި އަދަބީ ދާއިރާގެ ފުރުމުގައި ހުރި އުނި ކަމަކެވެ.

ފަހުގެ ސާދާ ރީތި ދިވެހި ލިޔުމުގެ މިސާލެއްގެ ގޮތުން މިގޮތަށްދެނި އަދަބީ ދާއިރާގެ ކަރު ލިޔަނާ އަރައިފައިވާ ދެބޭފުޅުންގެ ދެ ލިޔުމެކެވެ.

ހިތު މުބާރަކު

-މުޙައްމަދު ޖަމީލް ދިދީ

އުފާވެރި ފިތުރު ހިތުގެ މުނާސަބަތުގައި ތަހުނިޔާއާއި މުބާރަކު ދަންނަވަމުންދަމެވެ. ފަހުން ދިވެހި ޅަފުރާބިފައި ސަމާސާއެވެ. ވީމާ ނަމަވެސް ހިތަކީ އުފާވެރިކަން މަތި ތަކުރާރުވެގެން އަންނަނީއެވެ!

އެނިގެވަޑައިގެންނަވާން ފަދައިން، ހިޖުރައިން ދުވަސް އަހަރަކީ އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢުގެ، އަދި މުސްލިމުންގެ އިޖުތިމާޢީ ޙަޔާތުގައި އުތަމަ ކަމެއް ހަމަޖެހިގެން ދިޔަ ތަކަރާކެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި، ރޯދަ، ފިތުރު ޢަރަބި، ފިތުރު އީދާއި ޙަސަނާ ހިތު މިކަންތައް ހިމެނޭނެއެވެ.

ހިތަކީ ކޮބާތޯއެވެ؟ ބަހުގެ ގޮތުން ބަލާއިރު، އަޅުގަނޑުމެން

ބޭނުންކުރާ، ހިތު މިބަހަކީ ޢަރަބި ބަހެކެވެ. ހިތު، އެއީ ދިވެހި ކުރިޔަލާ ބަހެކެވެ. މާނައަކީ ބަޔާނެއް މުހިންމު ކަމެއް ތަކުރާރުވާ ކަމެއް ހިނގި ކަމުގެ، ތަކުރާރުވާ ކަމެއް ފަހަރެއް، ވަރަށް ގިނަ ތަކުރާރުވެގެން، ތަކުރާރުވާ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ނަމާ ކުރިން ގޮތުން ތަކުރާރުވާ ކަމުގެ ތަކުރާރެވެ. ކުރިން އަހަރުގައި ތަކުރާރުވާ ކަންތަކުން، އަހަރު އުފާވެރިކަމުގެ ޢީދު ކަމަކީ އަހަރެއްގެ ފުރިހަމަ ތަކުރާރުވާ ދުވަސްތަކުން ޢީދު ހަމަ ހިތު ހެދިވަޑައިގެންފައެވެ.

(މުނަވަރިބް" ނޫސް 11 ނޮވެމްބަރު 1978)

ހަލުވި ނުދީ، ގާތަށް!

-ޢަބްދުﷲ ސާދިޤު-

އަޅުގަނޑުގެ ރަމްޒުއްސަލާ ހިޔާއުދީނެވެ. އަޅާ ބޭނީ ނަން ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެ ކަމަކުންނެވެ. އެނގޭ އެއް ކަމަކީ މިހާރު ހިއިރާ ހިއިރާ ވެސް ފޮނި ގެއްލުގައި ވިއްސާ ބަނގުރާޅަށްގެ އެކަހު ހުންނާނެ ކަމަކުންނެވެ. ނުވަތަ ދުރުހަލާ ރިބޫން ކަމަކުންނެވެ.

މިދުނިޔޭގެ "ބަނގުރާވި" ހިޔާ ޖާތޯއްގެ ބަހުރުން ވާހަކަދައްކާ ބައްލަވާ. އެ ދަރުކާ ވާހަކަ ދުލުން ދިވެހިބަސްކަން ވެސް ނުވާން އެވެ. އަދި އެ ރަނު ބަހަކަށް ވެސް ނުވާން އެވެ. މިސާލެއް ލިޔެފާނަމެވެ.

އެއް ފަހަރަކު ގެއަހުން ކަރާ ގަނޑަން ފޮނުވި މިހަކު ވާރުޝާރަން ގޮސް ކަރާތައް ބަފާހަކަރުފައި ގޮއްސަ އަހެމް އަގުތާއި ސަލާމް ބުނެރިހާ ލިބުނު މައްޗާވާތޯއިކަ އަލުން ވާރުޝާރަން ހިނގައްޖެ އެވެ. ގޮސްފައި ބުނެގެވެ."ބޭސް ބުނީ ކުޅަ ކަރާ ކުޅަކަރުދަނީ. ބޭޖެ ކަރާ ބޭޖެކަރުދަނީ(މާނައަކީ ކުޅަ ކަރާ އެހާ ރަނގަޅު ނޫން ވާހަކަ އެވެ. ނަމަވެސް ބޭޖެ ކަރާ ފަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަ އެވެ.) އެހެންވީމާ ގަންނާނީ ބޭޖެ ކަރައެވެ."

("ހަވީރު" ނޫސް 3 މޭ 2015)